

Rakovszki Viktor

MOLDOVAI BEL- ÉS KÜLPOLITIKAI HELYZETKÉP A 2009-ES PARLAMENTI VÁLASZTÁS ELŐTT

Moldova belpolitikai helyzete a választási kampányt megelőzően

A 2005-ös parlamenti választás során a Moldovai Kommunista Pártja (MKP) 55 képviselővel másodszor szerezte meg a 101 fős chisinaui parlamentben a többséget. A folytatódó egypárti kormányzás, valamint az ország szuverenitásának megerősítése és az európai integrációhoz való közeledés érdekében létrejött alkalmi MKP és ellenzéki parlamenti együttműködés a korábbi évekhez képest stabilabb belpolitikai viszonyokat eredményezett. Az elmúlt négy évben a nyugati segélyek és a külföldön dolgozó moldovaiak által hazautalt valuta a növekvő kereskedelmi deficit mellett is egyensúlyban tartották a makrogazdaságot, így 2008-ban várhatóan 7% lesz a gazdasági növekedés, míg az infláció 11% körül alakul. A globális pénzügyi válság a fejletlen bankszektor és az alacsony hitelállomány miatt az előrejelzések szerint nem fenyegeti a moldovai gazdaság stabilitását. Ugyanakkor az elhúzódó globális pénzügyi válság hatására több százezer moldovai állampolgár veszítheti el munkahelyét az Orosz Föderációban és Nyugat-Európában, ami súlyos belpolitikai-szociális feszültségeket okozhat.

A külső tényezők szerepe

A legutóbbi választások óta eltelt időszak során bekövetkezett geopolitikai jelentőségű események tükrében az EU nagyobb figyelmet fordít a moldovai belpolitikai folyamatok alakulásának. Brüsszel – az ET-vel egyetértésben – több alkalommal aggodalmát fejezte ki a kormány olyan intézkedéseivel kapcsolatban, melyek nem feltétlenül illeszkednek az integrációt szorgalmazó politikai magatartáshoz. A kormánypárt döntései – a parlamenti bejutási küszöb megemlése, választási blokkok betiltása, valamint a kettős állampolgársággal rendelkezők politikai diszkriminálása – többségében nem nevezhetők nyíltan antidemokratikus lépéseknek, de egyértelműen az MKP győzelmi esélyének növelésére irányulnak.

Az EU mellett Oroszország is nagy érdeklődéssel figyeli a moldovai belpolitikai folyamatok alakulását, Ukrajna és Grúzia esetleges NATO-meghívásának fényében Oroszország számára nem közömbös Moldova semleges státuszának jövője, aminek fenntartására csak a jelenlegi hatalmi elit mellett van garancia. Moszkva ezért érdekelt ugyan az MKP választási győzelmében, de mert az MKP többször is bizonyította, hogy külpolitikai magatartását aktuális érdekei határozzák meg, az orosz vezetés egyszerre több pártra összpontosítja figyelmét a választásokat megelőzően, és csak az eredmények, illetve érdekérvényesítő lehetőségeinek ismeretében dönt Moldova-stratégiájáról.

Pártpolitikai helyzet, népszerűségi mutatók

A belpolitikát az MKP dominanciája és kimagasló támogatottsága, a Mi Moldovánk Szövetség (MMSZ) tartós népszerűsége, és sok kispárt parlamenti jelenléte, valamint a parlamenti küszöb körüli támogatottsága jellemzi. A választók jelentős részének preferenciái bizonytalanok, pártkötődésük nem stabil. A pártok számos alapvető stratégiai kérdésben egymástól teljesen eltérő álláspontot képviselnek – például a nyelv, a nemzet, a NATO és a privatizáció kérdéseiben –, mely kérdésekben a közeljövőben sem várható konszenzus kialakulása. Az MKP-t leszámítva a pártok nincsenek beágyazódva a társadalomba, nem csoportokat vagy rétegeket képviselnek, hanem politikusok csoportjainak politikai és gazdasági érdekeit. A pártalakulások, egyesülések és szétválások nem ideológiai, hanem személyi érdekek mentén történtek. Közvélemény-kutatások szerint a társadalom legnagyobb problémája a szegénység és a korrupció, a népesség 60%-a szerint Moldova rossz irányba fejlődik. A társadalom a pártokban és a politikusokban nem bíz, bizalmi tőkéje leginkább az elnöki hivatalnak és az egyháznak van.

A politikai pártok népszerűségi rátája 2008-as felmérések szerint:

Moldovai Kommunisták Pártja: 35%

Mi Moldovánk Szövetség: 10-15%

Demokrata Párt: 6-8%

Moldovai Liberális Demokrata Párt: 5-7%

Kereszténydemokrata Néppárt: 5-7%

Liberális Párt: 5-7%

Szociáldemokrata Párt: 4-6%

Az MKP helyzete

A csak nevében kommunista, ténylegesen autokrata-baloldali MKP politikai monopóliuma töretlen, az állam intézményei Voronin államfőnek vannak közvetve alávetve. A pártot kitartóan a vidéki gazdasági elit, a falusi szegények, valamint a lakosság egyharmadát kitevő szláv nyelvű kisebbségek támogatják. A belpolitikai folyamatokat 2005–2007 között az MKP érdemi ellenzéki versenytárs nélkül tudta alakítani, elképzeléseit a parlamenti frakció, az államapparátus és a társadalom meghatározó szegmensei is elfogadták. Több fontos ügyben – például integrációs stratégia, az Unió által elvárt reformok prioritásai és ennek megfelelő törvénykezés, reformok az igazságügy, a média, a titkosszolgálatok, a közbeszerzés, a bank és biztosítás területén – sikerült parlamenti konszenzust kialakítania. A kormányzati korrupció és általában a kormányzással járó népszerűségvesztés miatt a 2007-es önkormányzati választásokat az MKP elvesztette. Az ezt követő időszakban a párt gazdasági, erőszakszervezeti kapcsolatrendszere segítségével továbbra is dominálni tudja a belpolitikai folyamatokat, míg a közmédia nyilvánvaló kormányzati ellenőrzése és a politikai szabadságjogok gyakori figyelmen kívül hagyása miatt egyre több hazai és nemzetközi kritika éri.

Az MKP stratégiája

Az MKP igyekszik ellehetetleníteni azokat a politikai testületeket, ahol elvesztette kormányzati szerepét: ilyenek a vidéki önkormányzatok, a chisinaui városi tanács és a gagauz nemzetgyűlés. Célja, hogy felhívja a választók figyelmét arra, hogy Moldovában az MKP nélkül nem lehet stabil kormányzást elérni. Az MKP által befolyásolt ügyészségek több ellenzéki politikus ellen folytatnak eljárást, így ők a választási törvény értelmében kizárhatók a megválasztható állampolgárok sorából. Az MKP a választásokig megpróbálja a gáz, az üzemanyagok és az alapvető élelmiszerek áremelkedését mérsékelni, nem visszariadva az alkalmi piac- és oroszellenes retorikától sem. Az MKP tisztában van csökkenő népszerűségével, ezért a 3/5-ös többséget igénylő parlamenti elnökválasztáshoz és a kormányalakításhoz szükséges lehetséges potenciális koalíciós partnereit nem akarja elriasztani, az ellenzék együttműködésre hajlandó szereplői felé gazdasági-politikai gesztusokat tesz.

Az MKP programja

A pártok még nem tették közzé 2009-es választási programjaikat, de az MKP kongresszusán elfogadotthoz képest a kampányban kevés új elem várható. Előtérbe kerülnek az elmúlt négy év szociálpolitikai eredményei, további tervek a nyugdíjasok

helyzetének stabilizálására, az állami alkalmazottak bértáblájának fejlesztésére, az oktatásra és az egészségügyre fordított források növelésére. Konkrét ígéretként elhangzott, hogy a 2009-ben a moldovai átlagfizetésnek el kell érnie a havi 300 USD-t. Az MKP retorikája azt hangsúlyozza, hogy a kommunisták egy országban, egy nemzetben és egy nyelvben gondolkoznak, míg az ellenzék Moldovát Románia egy majdani bizonytalan státusú tartományának képzeli. A külpolitikai kérdéseket tekintve elsősorban Moldova semlegessége hangsúlyos, ennek fenntartásához az MKP a nemzetközi közösség segítségét is kéri. A kommunisták kampányának 2001-ben a gondoskodó állam megerősítése és a Dnyeszter-mellék ügyének rendezése, 2005-ben az európai integráció voltak a vezérmotívumai, most egyelőre nem lát-szik, hogy mivel tudnák a tőlük elfordult választóikat ismét maguk mellé állítani.

Az ellenzék helyzete

A szétaprózódott, egymással folyamatos konfliktusban álló, összefüggéstelen ideológiájú ellenzéki pártok belső megerősödésükre összpontosítanak, és ennek függvényében támadják a kormányzatot. A pártprogramok általános frázisgyűjtemények, a 8 éve tartó ellenzéki helyzet miatt számos érdemi kérdésben nem világos a pártok álláspontja. A felmérések szerint most körülbelül 30–30–30 százalék lehet az MKP, a centрупártok és a jobboldali ellenzék együttes támogatottsága. A balközép centrupártok, a Mi Moldovánk Szövetség (MMSZ), a Szociáldemokrata Párt (SZDP) és a Demokrata Párt (DP) hosszabb ideje nem mutatnak érdemi politikai kezdeményezőkézséget, kívárnak, energiáikat a kampányra próbálják időzíteni. Ennek és gyenge médiapozícióiknak köszönhetően azonban szinte teljesen kiszorultak a tömegtájékoztatásból. A politikai jobboldalon az elmúlt évben a frissen alakult Moldovai Liberális Demokrata Párt (MLDP) volt képes a közvéleményt is foglalkoztató kérdések felkarolásával tematizálni a belpolitikát. Az MLDP megerősödése egyelőre leginkább a hagyományosan román Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP) érdekeit sérti, tőlük egész alapszervezetek pártoltak át az új alakulathoz. Ugyanezen a térfélen kíván megerősödni a chisinaui bázisú és Románia iránt aktuálisan leginkább elkötelezett Liberális Párt (LP) is. A három jobboldali párt saját médiumaiban éles lejárató kampányt folytat egymás ellen, a harc tétje a jobbközép szavazók, valamint a romániai források megszerzése.

Az ellenzéki pártok viszonya az MKP-hoz

A pártok között érdemi különbséget lehet tenni az MKP-hoz való viszonyuk alapján. 2005 óta a kormánypárttal rendszeresen együttműködik, magát konstruktív ellenzékinek feltüntetve esetenként együtt szavaz a KDNP, az SZDP és a DP. A vá-

lasztások után mindhárom párt elképzelhető alkalmi szövetségesnek, de stabil koalíciós partnernek is az MKP mellett.

Az MKP-val szemben feltétlenül ellenzéki pártként viselkedik az MMSZ, az MLDP és az LP. Utóbbi három egyeztetéseket folytat a választási együttműködés lehetőségeiről. A választási törvény értelmében a közös listán való induláshoz egy pártban kellene egyesülniük, amit egyik fél sem kezdeményezett idáig, egyelőre a választási törvény megváltoztatását próbálják elérni az érintett nemzetközi szervezetek – ET Vencei Bizottság, EU, EBESZ – bevonásával, nemzetközi nyomásgyakorlással. Amennyiben ez sikertelennek bizonyul, és mégis a pártegyesítés mellett döntenek, a választások után a magánérdekek miatt a gyűjtőpárt szétválására lehet majd számítani.

Az ellenzéki pártok jellemzői

A Szociáldemokrata Párt (SZDP) semlegességpárti, visszafogottan NATO-, kevésbé visszafogottan Románia-ellenes párt. Nemzeti, nyelvi, ideológiai kérdésekkel kevésbé foglalkozik, szavazóinak potenciális bázisát az MKP szavazóinak rovására tudná bővíteni. Az utóbbi időben főleg a kisvállalkozókat támogató programjavaslatával tűnt fel a médiában. Elnöke Dumitru Braghis, volt kormányfő, országosan ismert és népszerűnek számító politikus.

A Demokrata Párt (DP) ideológiailag a balközépen határozza meg magát, de valójában teljes mértékben képlékeny, politikai vonalvezetését tekintve besorolhatatlan formáció. Jellemző, hogy pártegyesületekből kifolyólag egyszerre volt tagja a szocialista és a liberális internacionálnak. Elnöke Dumitru Diacov, baloldali retorikájú politikus, gazdasági oligarcha. Alelnöke Oleg Serebrian, az USA-ban végzett jogász-politológus, nyugatos műveltségű médiaszemélyiség. A párt 2008-ra sikertelenül tűzte ki célul a baloldali-centrista nagypárttá válást, valamint az ellenzék vezetőjének szerepe megszerzését.

A Kereszténydemokrata Néppártot (KDNP) 13 éve diktatórikus módszerekkel irányítja Iurie Rosca elnök. A korábbi választásokat tekintve a KDNP-nek volt a legstabilabb, 8-10% pro-román választója, akik egy része az MKP-val 2005-ben kezdődött együttműködés miatt elfordult Rosca-tól. Moldova történetében a KDNP konzekvensen a leginkább NATO- és EU-integráció párti politikai erő, valamint Rosca számított leginkább piacbarát politikusnak. 2005-ig a KDNP volt továbbá a leginkább Románia barát párt. Az MKP-val megkezdett együttműködést követően Rosca-nak megromlott a kapcsolata Bukaresttel, majd a román kormányzat által pénzelt sajtó hisztérikus hangnemben kezdte őt támadni. Rosca most a vidéki elit felé is nyitna új, moldován patriotizmusával és EU-s retorikával.

A Mi Moldován Szövetség (MMSZ) Serafim Urechean vezetésével számos parlamenti képviselő és csoport kiválása után mostanra képes volt rendezni sorait, megerősödni vidéken és sikeres polgármestereket adni. Az MMSZ a Szovjetunió

széthullásakor megalakult szövetségek, frontok és egyéb rendszerváltó szervezetek örököse, jelenleg balközép orientáltságú gyűjtőpárt. Határozott antikommunista retorika mellett érdemi parlamenti munkát végez, konfrontatív álláspontjának határt szab euroatlanti elkötelezettsége. Urechean 1990-ig munkatársa és barátja volt Voronin elnöknek, mostani szembenállásuknak erős érzelmi töltete is van. Ezzel is magyarázható, hogy Urechean a moldovai politikusok közül egyedüliként közismert módon kapcsolatot tart Szmirnov tiraszpoli elnökkel. A Dnyeszter-melléki rendezési folyamatban tanúsított ellentmondásos magatartásuk miatt a nyugati diplomácia és a sajtó is erősen kritizálta az MMSZ-t. Az utóbbi években a párt vezetői ellen számos korrupciós eljárás indult, egyelőre eredménytelenül.

A Liberális Párt (LP) elnöke Mihai Ghimpu, húzóembere pedig unokaöccse, Dorin Chirtoaca, chisinaui polgármester. A 30 éves Chirtoaca a legnépszerűbb ellenzéki politikus, támogatottsága Voronin elnököt követően Lupu parlamenti házelnökével azonos. Jelenleg az LP a legelkötelezettebb románbarát párt, Basescu, román elnök számos nyilvános gesztust tett Chirtoaca felé az elmúlt évben. Az LP stratégiája, hogy fővárosközpontú pártként definiálja magát, megpróbálja az összes választó negyedét jelentő chisinauiak támogatását megszerezni. Retorikája kormány- és kommunistaellenes, piacbarát liberális és EU-integráció párti. Az MKP számára Chisinau elvesztése komoly veszteség volt, a kommunisták a városi tanácsban sikerrel próbálnak anarchikus állapotot fenntartani, megakadályozva ezzel Chirtoacát a kampányban tett ígéretei megvalósításában.

A Moldovai Liberális Demokrata Párt (MLDP) 2007 decemberében alakult meg, több, elsősorban a DP-t és az MMSZ-t elhagyó parlamenti képviselő vezetésével. Elnöke Vlad Filat, aki 1997–99 között privatizációs miniszter volt. A fiatal, jó szervezői tehetségű és retorikai képességű Filat irányításával az MLDP váratlanul gyorsan megerősödött és az ellenzék meghatározó ereje lett. Romániai anyagi támogatással egy, az LP-vel kötött alkut követően elsősorban vidéken szerveződik a párt, a pártépítés folyamatát Moldovában korábban nem látott professzionális módon lebonyolítva. Az MLDP megerősödése az MKP-nak és a KDNP-nek egyaránt súlyos károkat okoz, ezért a kormánypárti és az ellenzéki sajtó egy része folyamatosan támadja Filatot, elsősorban chisinaui korrupciós ügyekkel és orosz eredetű fekete pénzek tisztára mosásával vádolva. Filat a parlamentben és az elektronikus médiában a kormánypárt legmeggyőzőbb kritikusa, míg a közismerten Románia által finanszírozott lapjában a KDNP és Rosca ellen folytat lejárató kampányt.

Moldova külpolitikai helyzete

Moldova kapcsolatai az EU-val az elmúlt másfél évben lendületesen fejlődtek, az integrációt érintően Chisinau sikerrel érte el, hogy a Bizottság még 2008-ban mandátumot dolgoz ki a következő, a *Partnerségi és Együttműködési Egyezményt* felváltó

EU–Moldova együttműködési megállapodásra vonatkozóan. Az továbbra sem tisztázott, hogy a majdani megállapodás elnevezése Társulási Egyezmény lesz-e. Chisinau kulcsfontosságúnak tartja az EU-hoz való közeledést, mert ennek (is) köszönhetően megszűnt Moldova elszigeteltsége a Dnyeszter-melléken befagyott moldovai–orosz konfliktus rendezési folyamatában. Miközben a kormányzat tartja nyugati orientációját, az uniós csatlakozással kapcsolatban nincsen indokolatlan derűlátás vagy éppen megalapozatlan politikai retorika. Oroszországgal 2007 óta normalizálódtak a kapcsolatok, több hivatalos felsőszintű találkozóra került sor és akadálymentes a moldovai élelmiszeripari export, ugyanakkor a Dnyeszter-melléki konfliktusban a moldovai részről gesztus értékű csomagterv felajánlása ellenére sem történt érdemi előrelépés. A moldovai diplomácia támogatja, időnként kezdeményezi az USA, de főként az Európai Unió fokozottabb bevonását azokba a kelet-európai ügyekbe, amelyek eddig kizárólagos FÁK vagy orosz érdekeltségeknek számítottak.

Oroszország és a Dnyeszter-melléki konfliktus

A moldovai–orosz kétoldalú kapcsolatok lényege a Dnyeszter-melléki konfliktus rendezésével, illetve Moldova nyugati integrációjával kapcsolatos ellentét. Geostratégiai szempontból Moszkva számára Moldova nem kiemelt partner, ugyanakkor egyre fokozódó mértékben érezhető az orosz törekvés, hogy Moldovát saját érdekszférájában, politikai ellenőrzése alatt tartsa. Oroszország a neki nem tetsző moldovai politikai lépésekre kivédhetetlen gazdasági válaszlépésekkel reagál, drasztikusan emeli az energiaellátás költségeit, és behozatali tilalommal sújtja a moldovai termékeket.

Az orosz–moldovai kétoldalú kapcsolatokban 2007 óta enyhülés következett be, több felsőszintű látogatásra is sor került Moszkvában, illetve Chisinauban. A két ország kapcsolatát több száz kétoldalú, és ezernél több FÁK-keretben létrejött szerződés és megállapodás szabályozná – de az orosz fél már nem tartja kötelezőnek ezt a közös joghalmazt, így az alapszerződésben szereplő közös konzultációs mechanizmusok sem nagyon működnek.

A Dnyeszter-mellék ma az EU külső határaihoz legközelebb eső válságövezet. A konfliktus megoldása érdekében Chisinau átfogó csomagtervben kompromisszumot ajánlott Moszkvának, amely Moldova nyugati kötődésének lazítását ajánlja (semlegesség, NATO-kapcsolatok lazítása, privatizálási és piacra lépési segítség orosz cégeknek, hosszú távú energiaipari együttműködés). Cserében moldovai exportlehetőségeket és energiapolitikai együttműködést kért, valamint elvárja a Dnyeszter-mellék reintegrálását Moldovába. Az orosz fél kiváráó magatartásának kiszolgáltató Chisinau helyzetén javít, hogy az 5+2 (Moldova, Dnyeszter-mellék, Oroszország, Ukrajna, EBESZ + USA, EU) formátumú tárgyalásokat Moldova nyugati

partnerei kitartóan támogatják, illetve Voronin elnök 2008-ban bejelentett – az EBESZ és Mizsei Kálmán EUSR által koordinált – bizalomerősítő lépéseit elismerő támogatással fogadták.

Ukrajna

Moldova nemzetközi helyzetében stratégiai jelentőségű Ukrajna új szerepe a régióban, míg az önállósuló ukrán külpolitika a moldovai problémát igyekezett felhasználni regionális súlyának és felelősségének, valamint az európai értékek gyakorlati alkalmazására való képességének bizonyítására. A bilaterális együttműködés közvetlen haszna a moldovai–ukrán határszakaszon az EU rendszeres határellenőrzése keretében tevékenykedő EUBAM misszió, amely nagyban hozzájárult nemcsak a két ország közötti, de tágabb régió szervezett bűnözésének, fegyver-, kábítószer- és embercsempészetének visszaszorításához. A moldovai–ukrán kétoldalú kereskedelem stagnál, bár Ukrajna WTO-tagságával ez a trend változhat. A kétoldalú kapcsolatok problémáit (határdemarkáció, moldovai tulajdon elismerése Ukrajnában, környezetvédelem – a Dnyeszter moldovai szennyezése, a giurgiulesti kikötő és olajterminál ökológiai hatása; határ menti és légi közlekedési útvonalak) szakértő bizottságok tárgyalják, erős ukrán erőfölényből. A GUAM energiapolitikájával kapcsolatban komoly érdekellentétek vannak a két ország között, az évi 8-10 millió tonna kőolaj szállítására tervezett Odessza–Brodi energiahordozó vezeték az előzetes tervekkel ellentétben elkerüli Moldovát, és a nyugat–kelet irányú infrastrukturális beruházásokat is kizárólag saját területén akarja megvalósítani az ukrán fél. A magas szintű kapcsolatok látványosan hiánya is jelzi, hogy Kijev és Chisinau között számos kérdésben érdekellentét, illetve ukrán részről érdektelenség tapasztalható.

Románia

A román–moldovai kapcsolatok szempontjából alapvető, hogy a román politikai elitben konszenzust élvez az a megközelítés, hogy eszközeik adta lehetőségeik határain belül meg kell akadályozni a moldovai államiséggel, területi integritással, nemzeti kérdéssel és állampolgársággal kapcsolatos problémák konszolidációját, ezzel párhuzamosan Románia Moldovával kapcsolatos mozgásterének fenntartására kell törekedni. E stratégia mentén Bukarest technikai és szimbolikus jellegű kifogásokat hangoztatva, nem hajlandó Moldovával szerződésben rögzíteni a közös határokat, illetve alapszerződést kötni. A kétoldalú kapcsolatok 2008 elején érték el a mélypontot, melynek jellemzői egyfelől Moldova határait és szuverenitását megkérdőjelező felsőszintű bukaresti nyilatkozatok, illetve román diplomaták moldovai kiutasítása, hason-

lóan ellenséges kijelentések, valamint Voronin elnöknek az EU államfőihez intézett, Románia Moldova-ellenes politikáját vádoló, támogatást kérő levele voltak. Ezt követően mindkét fél felismerte, hogy saját pozícióját rontja a konfliktuskereső magatartással, így az utóbbi időben több felsőszintű találkozó is a párbeszéd normalizálásának jegyében telt. Megállapodás született konzulátusok kölcsönös megnyitásáról és szó van az alapszerződés ügyének pragmatikus megközelítéséről is.

EU

Az EU–Moldova kapcsolatok történetében 2008-ban említésre méltó a *Kedvezményes Kereskedelmi Egyezmény* és a *Vízumkönnyítési Megállapodás* megkötése. A 2009-es parlamenti választást megelőzően Chisinau már érthetően nem vállalkozik radikális reformokra, a kampányidőszak lecsökkentette az EU-normák és -standardok átvételének és alkalmazásának rövid távú esélyeit, a jogállamiság gyors kiteljesedésének, az igazságszolgáltatás érdemi reformjának lehetőségét. A reformok lelassulása mellett is, a grúziai válság következményeként az EU és Moldova közötti kétoldalú megállapodások (PCA, AP) megújítása új lendületet kapott. Az ÁKÜT október 16-án elfogadta, hogy az ENP Action Plan pozitív tendenciáit figyelembe véve még 2008 folyamán kerüljön kidolgozásra az új, a Partnerségi és Együttműködési Megállapodáson túlmutató, megerősített egyezmény tárgyalási mandátuma. Az orosz–grúz konfliktus hatására az EU-tagállamok többsége azt is elfogadni látszott, hogy az érdemi tárgyalások megkezdésére ne csak a 2009-es moldovai parlamenti választások lezárulása után kerüljön sor.

Regionális politika

Moldova 1990 óta nem tudott összefüggő regionális politikát kialakítani, mert két külpolitikai prioritását – az uniós integrációt és szuverenitása visszaszerzését nem tudja tartósan koordinálni. Miközben kezdeményezően lépett fel a GUAM¹-ban, a BSEC²-ben, a demokratikus választás országainak csoportjában, a balkáni együttműködésekben – ugyanakkor sokáig gyakran támadta a túl oroszbarátnak tartott EBESZ-t, és egy időre jelképpé vált a FÁK-ban való részvétele. Ugyanakkor Moszkva gesztusértékű jelzéseire válaszul Chisinau hajlamos átrendezni prioritásait, és jelenleg erősen kritizálva GUAM-ot, nagy erőfeszítéssel készül a 2009-es moldovai FÁK elnöki szerepre.

Jegyzetek

- ¹ Grúzia, Ukrajna, Örményország és Moldova alkotta 1997-ben Strasbourgban kezdeményezett, majd 2001. június 6–7-én Jaltán aláírt szerződésben rögzített regionális szervezet, melynek külső tagja Üzbegisztán, megfigyelői státusszal jelen van még Törökország és Lettország. A hivatalos angol megnevezése: GUAM Organization for Democracy and Economic Development.
- ² Fekete-tengeri Gazdasági Együtműködés szervezete (Black-see Economic Co-operation). Az 1992-ben létrejött szervezet tagjai: Albánia, Azerbajdzsán, Bulgária, Grúzia, Görögország, Moldova, Románia, Oroszország, Örményország, Törökország és Ukrajna.